

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 97/17

Luxemburg, 14 september 2017

Arrest in de gevoegde zaken C-168/16 en C-169/16
Sandra Nogueira e.a. / Crewlink Ltd en Miguel José Moreno Osacar /
Ryanair

In geschillen betreffende hun arbeidsovereenkomst kunnen leden van het boordpersoneel zich wenden tot de rechter van de plaats van waaruit zij het belangrijkste deel van hun verplichtingen tegenover hun werkgever vervullen

De nationale rechter moet die plaats bepalen aan de hand van alle relevante omstandigheden. De „thuisbasis” van de werknemer vormt daarbij een belangrijke aanwijzing.

Ryanair en Crewlink zijn in Ierland gevestigde maatschappijen. Ryanair is werkzaam in de sector internationaal luchtvervoer van passagiers. Crewlink is gespecialiseerd in de aanwerving en de opleiding van boordpersoneel voor luchtvaartmaatschappijen. Tussen 2009 en 2011 zijn werknemers met de Portugese, de Spaanse en de Belgische nationaliteit door Ryanair als cabinepersoneel (stewardessen en stewards) aangeworven, of door Crewlink in die hoedanigheid aangeworven en ter beschikking gesteld van Ryanair.

Alle arbeidsovereenkomsten waren opgesteld in het Engels, werden beheerst door Iers recht en bevatten een jurisdictiebeding ten gunste van de Ierse rechters. In die overeenkomsten werd bedongen dat de werkzaamheden van de betrokken werknemers als cabinepersoneel zouden worden geacht te zijn verricht in Ierland, daar hun functies zouden worden uitgeoefend aan boord van vliegtuigen die in die lidstaat waren geregistreerd. Diezelfde overeenkomsten wezen echter de luchthaven van Charleroi (België) aan als „thuisbasis” („home base”) van de werknemers. De werknemers begonnen en eindigden hun werkdag op die luchthaven en zij waren contractueel verplicht, op minder dan een uur van hun „thuisbasis” te wonen.

Zes werknemers die van mening waren dat Crewlink en Ryanair de Belgische rechtsvoorschriften dienden te eerbiedigen en toe te passen, en dat de Belgische rechters bevoegd zijn om van hun vorderingen kennis te nemen, zijn in 2011 in België naar de rechter gestapt. De Cour du travail de Mons (arbeidshof te Bergen, België), die moet beoordelen of zij bevoegd is, heeft besloten het Hof van Justitie te vragen welke uitlegging in de verordening van de Unie over de rechterlijke bevoegdheid in burgerlijke en handelszaken aan het begrip „plaats waar de werknemer gewoonlijk werkt”¹ moet worden gegeven in de specifieke sector van het luchtvervoer, en, meer in het bijzonder, of dat begrip kan worden gelijkgesteld met het begrip „thuisbasis”² in de zin van een verordening van de Unie op het gebied van de burgerluchtvaart.³

In zijn arrest van vandaag herinnert het Hof er allereerst aan dat waar het gaat om geschillen betreffende arbeidsovereenkomsten, de Europese regels betreffende de rechterlijke bevoegdheid tot doel hebben, de zwakkere contractpartij te beschermen. Volgens die regels kan de werknemer onder meer zijn werkgever dagen voor het gerecht dat zich naar zijn oordeel het dichtst bij zijn

¹ Artikel 19, punt 2, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1).

² Dat begrip wordt gedefinieerd als de plaats van waaruit het boordpersoneel stelselmatig zijn werkdag aanvangt en beëindigt door op die plaats zijn dagelijkse werkzaamheden te organiseren, en in de nabijheid waarvan de werknemers gedurende het tijdvak waarin de arbeidsovereenkomst wordt uitgevoerd hun woonplaats hebben en ter beschikking van de luchtvaartmaatschappij staan.

³ Verordening (EEG) nr. 3922/91 van de Raad van 16 december 1991 inzake de harmonisatie van technische voorschriften en administratieve procedures op het gebied van de burgerluchtvaart (PB 1991, L 373, blz. 4), zoals gewijzigd bij verordening (EG) nr. 1899/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 (JO 2006, L 377, blz. 1).

belangen bevindt, doordat hij zich kan wenden tot een gerecht van de lidstaat waarin de werkgever zijn woonplaats heeft of tot het gerecht van de plaats waar hij gewoonlijk werkt.

Het Hof bevestigt vervolgens de redenering van de verwijzende rechter dat een vóór het ontstaan van de geschillen overeengekomen jurisdictiebeding dat ertoe strekte dat de werknemers zich niet mochten wenden tot de rechters die nochtans bevoegd zijn krachtens de Europese regels op het onderhavige gebied, de werknemers niet kon worden tegengeworpen.

Voor wat betreft de bepaling van het begrip „plaats waar de werknemer gewoonlijk werkt”, verwijst het Hof naar zijn vaste rechtspraak dat dat begrip doelt op de plaats waar of van waaruit de werknemer het grootste deel van zijn verplichtingen tegenover zijn werkgever nakomt. Om die plaats in concreto te bepalen, is het aan de nationale rechter om een reeks aanwijzingen in de beschouwing te betrekken.

In het geval van de sector luchtvervoer moet onder meer worden nagegaan in welke lidstaat zich de plaats bevindt van waaruit de werknemer zijn transportopdrachten verricht, naar welke plaats de werknemer na zijn opdrachten terugkeert, op welke plaats hij instructies voor zijn opdrachten ontvangt en zijn werk organiseert, en op welke plaats zich de arbeidsinstrumenten bevinden. In dit geval moet mede in aanmerking worden genomen op welke plaats de luchtvaartuigen aan boord waarvan het werk gewoonlijk wordt verricht, gestationeerd zijn.

Wat meer in het bijzonder de vraag betreft of het begrip „plaats waar of van waaruit de werknemer gewoonlijk werkt” kan worden gelijkgesteld met het begrip „thuisbasis”, merkt het Hof op dat een op concrete aanwijzingen gebaseerde methode moet worden gevolgd en dat het ontstaan van ontwijkingsstrategieën moet worden vermeden, zodat dat begrip niet kan worden gelijkgesteld met een willekeurig begrip in een ander handeling van Unierecht, daaronder begrepen het begrip „thuisbasis” in een verordening van de EU op het gebied van de burgerluchtvaart.

Niettemin vormt het begrip „thuisbasis” een belangrijke aanwijzing om in omstandigheden als in het onderhavige geval de „plaats van waaruit de werknemer gewoonlijk werkt” te bepalen.

Slechts in het geval waarin, rekening houdend met de feitelijke omstandigheden van ieder afzonderlijk geval, vorderingen nauwere aanknopingspunten mochten hebben met een andere plaats dan die van de „thuisbasis”, zou deze laatste voor de bepaling van de „plaats van waaruit de werknemer gewoonlijk werkt” irrelevant zijn.

Tot slot geeft het Hof aan dat de overweging dat het begrip „plaats waar of van waaruit de werknemer gewoonlijk werkt” met geen ander begrip kan worden gelijkgesteld, mede geldt met betrekking tot de „nationaliteit” van luchtvaartuigen. De lidstaat van waaruit een personeelslid gewoonlijk werkt, kan dan ook evenmin worden gelijkgesteld met het grondgebied van de lidstaat waarvan de luchtvaartuigen van de luchtvaartmaatschappij de nationaliteit hebben.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De volledige tekst van het arrest ([C-168/16](#) en [C-169/16](#)) is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106